

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Hovgårdsån

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Hovgårdsån
Bevarandeplan för Natura 2000-området
Diarienummer 511-6919-2021
Naturvårdsenheten

Bild på framsidan: Hovgårdsån, 2021, Länsstyrelsen

Vad betyder Natura 2000?

Natura 2000 är ett europeiskt nätverk av områden med värdefull natur. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav i EU:s fågeldirektiv samt art- och habitatdirektiv. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara de arter och naturtyper som förekommer naturligt i Europa.

EU-direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. Direktiven fastställer principen att naturtyper har ett bevarandevärde i sig själva och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Direktiven är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992. Natura 2000-nätverket är en av grundstenarna i EU:s arbete för biologisk mångfald.

Varje medlemsland ska peka ut Natura 2000-områden för att skydda de fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv och de arter och naturtyper som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de värden som pekats ut i området ska bevaras långsiktigt genom rätt skydd och skötsel.

Vad är en bevarandeplan?

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I bevarandeplanen ska det finnas en beskrivning av de arter och naturtyper som finns i området och som kan ligga till grund för att peka ut Natura 2000-området samt ett bevarandesyfte och bevarandemål. Tänkbara hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, samt behov av bevarandeåtgärder som t. ex. skydd och skötsel, ska beskrivas. Planen ska underlätta förvaltning av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, arter och naturtyper enligt bästa tillgängliga kunskap.

Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska vara ett levande dokument och revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Planen ska tas fram i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information som berör området kontaktar Länsstyrelsen.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas som exempelvis skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/halland eller telefon 010-224 3000

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Viktigt att tänka på

Det krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillståndsplikten gäller även för verksamheter eller åtgärder utanför Natura 2000-området om dessa kan innebära att miljön inne i området påverkas. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen på ett tidigt stadium. Detta underlättar en eventuell tillståndsprövning. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av Natura 2000-området.

Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte särskilt Natura 2000-tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken eller motsvarande äldre bestämmelser. Tillståndsplikten aktualiseras dock vid ändring av verksamheten.

Utöver den särskilda lagstiftning som gäller Natura 2000-områden gäller andra lagar och bestämmelser. Det kan således krävas tillstånd för att göra de åtgärder som beskrivs i dennaplan.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Läsanvisningar

De hot som redovisas under rubriken ”Vad kan påverka värdena negativt” i bevarandeplanen, ska ses som exempel på åtgärder som kan skada utpekade arter och naturtyper. I varje enskiltfall måste det göras en bedömning huruvida den planerade åtgärden är sådan att den kan skada områdets naturvärden.

Hot som är övergripande och gäller för många av naturtyperna, men som inte kan avvärjas genom skötselåtgärder inom det enskilda Natura 2000-området, tas inte upp i bevarandeplanen. Sådana hot kan vara;

- Försurning och övergödning till följd av nedfall av kemiska ämnen.
- Global uppvärmning.
- Storskaliga förändringar av markanvändning där t. ex. naturbetesmarker och slätterängar växer igen och variationsrik skog omvandlas till produktionsskog.
- Omvandling av skötseln av landskap från småskaligt till storskaligt.

De bevarandemål som redovisas för de enskilda arterna/naturtyperna i bevarandeplanen beskriver det tillstånd som är önskvärt för arten/naturtypen inom Natura 2000-området.

Det bevarandetillstånd som redovisas för de enskilda arterna/naturtyperna anger tillståndet för arten/naturtypen i Natura 2000-området vid den tidpunkt då denna bevarandeplan togs fram.

Viktiga ändringar sedan tidigare bevarandeplan

Arten utter (1355) har lagts till bevarandeplanen.

I övrigt har stora förändringar skett i hela dokumentet, vilket bl.a. omfattar bevarandemål, åtgärdsbehov och verksamheter och åtgärder som kan påverka området negativt. En fördjupad beskrivning av bevarandemål är lagt till i bilaga och ska underlätta att dessa kan användas vid fotställning av miljökvalitetsnormer inom vattenförvaltningen.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0510130 Hovgårdsån

Kommun: Falkenberg

Områdets totala areal: 1,5 ha

Markägarförhållanden: Privat

Beslutshistorik: pSCI: 2000-07-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01,
regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Bevarandeplanen är fastställd av Länsstyrelsen: 2022-06-07

Denna bevarandeplan har skrivits på bakgrund av Naturvårdverkets vägledning ”Vägledning för utformning av skötsel-/bevarandeplaner för Natura 2000-områden” och uppdaterat på bakgrund av HaVs vägledning ”Vägledning för länsstyrelsernas översyn av bevarandeplaner för Natura 2000- områden som berörs av den nationella planen för omprövning av vattenkraft”.

Natura 2000-områden omfattas av Vattendirektivets Artikel 6, bilaga IV punkt 1 avsnitt V (Direktiv 2000/60/EG).

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

3260 – Mindre vattendrag

1029 – Flodpärlmussla, *Margaritifera margaritifera*

1355 – Utter, *Lutra lutra* (förekommer men har ännu inte anmälts)

Sammanfattning av bevarandestatusen för naturtyper och arter:

Statusen för naturtypen mindre vattendrag är otillfredsställande primärt på grund av bristande konnektivitet i form av vandringshinder som utesluter havsvandrande fisk.

Statusen för flodpärlmussla är otillfredsställande på grund av minskande population och brist på föryngring. Detta beror huvudsakligen på brist på lämpligt habitat och brist på värdsfisk – delvis som resultat av vandringshinder.

Statusen för utter är sannolikt tillfredsställande men kunskapen om utter i området är bristfällig.

Innehållsförteckning

Bevarandesyfte.....	3
Beskrivning av området.....	3
Vad kan påverka värdena negativt.....	4
Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet	7
3260 – Mindre vattendrag.....	7
1029 – Flodpärlmussla, <i>Margaritifera margaritifera</i>	10
1355 – Utter, <i>Lutra lutra</i>	14
Bevarandeåtgärder	16
Har utförts	16
Bör utföras	16
Uppföljning av naturtyper och arter.....	17
Dokumentation.....	17
Bilaga 1 Kartor.....	19
Bilaga 2 Fördjupad beskrivning av bevarandemål	21
Bilaga 3 Artlista.....	26
Bilaga 4 Ordförklaring.....	32

Bevarandesyfte

För Natura 2000-området Hovgårdsån är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för naturtypen mindre vattendrag, flodpärlmussla och utter. Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektivet.

Prioriterade bevarandevärden:

Flodpärlmussla.

Prioriterade åtgärder:

Öka konnektiviteten, öka arealen lämpligt flodpärlmusselhabitat, anpassning av vattenreglering, fortsatt kalkning och uppsättning av stängsel för djur.

Beskrivning av området

Hovgårdsån är ett litet näringsfattigt vattendrag där Natura 2000-området utgörs av en 2 km åsträcka mellan Knobeholms kvarndamm och utloppet i Suseån (bilaga 1A). Hovgårdsån har ett avrinningsområde på 33 km² och en medelvattenföring på 0,76 m³/s.

Ån ringlar fram i ett måttligt kuperat landskap kantat av skog och betesmarker. Skuggande lövträd finns längs större delen av ån. Den övre hälften av ån är klassad som nyckelbiotop med höga naturvärden i både kantzonen och ån. En del av den västra åkanten är betesmark med höga naturvärden (ingår i Ängs- och betesmarksinventeringen med naturtyperna fuktängar och silikatgräsmarker (Jordbruksverket, 2009).

Botten av ån har rensats på sten och det fattas därför lekplatser för öring och lax. I ån förekommer ett relativt stort bestånd av flodpärlmussla och ett litet, reproducerande bestånd av öring. Lax har pga. vandringshinder i form av dammar nedströms bara i nyare tid funnits periodvis, vid höga flöden, i Hovgårdsån. Utter har registrerats i ån men det är okänt i vilken omfattning området nyttjas av utter. Bottenfaunan är artrik med flera ovanliga och försumningskänsliga arter.

En kalkningsdoserare har sedan 1985 varit placerat uppströms Borrsjön och utan kalkning skulle försurningstillståndet i vattendraget vara mycket allvarligt.

Vad kan påverka värdena negativt

Natura 2000-området påverkas i hög grad av vad som sker i strandzonen och i uppströms belägna vattenområden, som tillrinnande biflöden och källflöden.

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. Innan en åtgärd genomförs måste verksamhetsutövaren ta ställning till om den specifika åtgärden riskerar att påverka miljön i Natura 2000-området på ett betydande sätt eftersom den då kräver tillstånd enligt 7 kap 28a§ miljöbalken. Även åtgärder som endast påverkar en del av Natura 2000-området kan ge betydande påverkan. I så fall ska kontakt tas med Länsstyrelsen.

Bristande konnektivitet

Bristande konnektivitet på grund av vandringshinder både uppströms vid Knobeholms kvarndamm och vid Borrsjöns utlopp och nedströms vid Boberg Kraftverk, Berte kvarn, Mostorp och Sembs Mölla påverkar partiklars och många djurs möjligheter att röra sig fritt mellan olika delar av vattendraget. I Hovgårdsån är det särskilt problematiskt att lax och havsöring inte kan ta sig till området eftersom flodpärlmusslans larvstadium är beroende av ung lax och/eller öring i tillräckliga tätheter. I nuläget är det inte möjligt för lax att ta sig förbi vandringshindret Sembs mölla nedströms ån vid vanligt flöde. Det är också angeläget att lax och öring på sikt kan ta sig uppströms Borrsjön för att beståndet ska kunna spridas, och ha utbyte med de flodpärlmusslor som finns där.

Påverkan på hydrologisk regim

Vattenuttag, invallning, kanalisering, fördjupning av fåran, indämning av strömmande sträckor och inte minst reglering av vattenföringen kan påverka vattendraget negativt. I nuläget regleras vattenflödet från Borrsjön till Hovgårdsån manuellt. Vid lågt vattenflöde kan bevattningsuttag försämra överlevnaden hos flodpärlmussla och öring på grund av förhöjd vattentemperatur samt en minskad areal livsmiljö. Reglering kan leda till försämrad överlevnad hos flodpärlmussla, öring, bottenfauna med flera. Korttidsreglering är särskilt allvarlig då musslor och fiskungar inte alltid förmår följa vattenståndsförändringarna. Periodvis torrläggning av vattendraget kan ha en mycket negativ påverkan, särskilt på nyrekryteringen av småmusslor.

Alla former av markavvattning som t.ex. dikning, skyddsdikning, dikesrensning kan påverka vattenföringen med högre flödesstoppar och risk för lägre flöden under torrperioder. Det gäller åtgärder i hela avrinningsområdet.

Kalkning

Otillräcklig kalkning skulle resultera i stark försurningspåverkan i Hovgårdsån vilket hade varit ödesdigert för åns flodpärlmusselbestånd som är mycket känsliga för lågt pH.

Avverkning av strandnära skog och buskar

Träd och buskar i strandkanten är en viktig livsmiljö för många djur och fåglar, flodpärlmusslan trivs exempelvis bland alrötter. Avverkning av buskar och träd i närheten av ån kan även påverka livet i ån negativt. Träd minskar risken för erosion i brinkarna och skuggar även vattendraget. Ved som hamnar i vattendraget ger gömställen för fisk och bottenlevande djur. Löv och insekter som faller ner i ån blir till föda för vattenlevande organismer. Bevuxna stränder bidrar även till att minska tillförseln av näringsämnen, föroreningar och jordmaterial från intilliggande marker, vilket är särskilt viktigt om de intilliggande markerna avverkas eller plöjs, vilket delvis är fallet i Hovgårdsån. Själva avverkningen innebär dessutom en direkt risk för ökad tillförsel av partiklar, näringsämnen och miljögifter till ån.

Grävning, schaktning, exploatering m.m. i ån eller det strandnära området

Åtgärder som kan leda till erosion och ökad tillförsel av partikulärt material till ån kan försvåra för filtrerande organismer och leda till att grusbotten slammar igen. Därmed syresätts inte grusbotten vilket hindrar föryngring av flodpärlmusslan då den under sina första 8-10 år ligger nedgrävd i bottengruset. Det påverkar även reproduktionen av fiskar som har rommen nergrävd, t.ex. öring och lax. Även viss bottenfauna påverkas. Åtgärder som kan leda till ökad partikeltillförsel är t.ex. grävning, schaktning eller motsvarande i vattendrag eller i strandnära områden, markavvattning, skyddsdikning eller avverkning av strandnära skog samt rensning av vattendrag. Nötboskap, hästar och får som dricker av vattnet och går runt i vattendraget kan likaledes medföra ökad partikeltillförsel och störning av botten. Drift och underhåll av vägar, broar och liknande leder ofta till grumling.

Exploatering tar livsmiljöer i anspråk och kan leda till fragmentering av livsmiljöer. Strandnära anläggningar riskerar också att öka framtida efterfrågan på översvämningsskydd. Hårdgörande av ytor leder till ökad tillförsel av partiklar och miljögifter. Byggnader och anläggningar kan resultera i att fler rör sig i området, och därmed ökad störning av t.ex. häckande fågel och lekande öring, vilket i sin tur påverkar flodpärlmusslans reproduktion.

Utsläpp från punktkällor

Utsläpp från punktkällor som enskilda avlopp och dräneringsrör kan innehålla föroreningar som kan ge skador på flodpärlmusslan, öringen och andra organismer. Läkemedelsrester och bekämpningsmedel kan t.ex. orsaka missbildningar, påverkan på nervsystemet eller störd reproduktionsförmåga.

Växtodling

Intensiv växtodling kan leda till utsläpp av sediment, näringsämnen, bekämpningsmedel etc. till vattendraget. Det gäller särskilt i närområdet, men även växtodling en bit från vattendraget kan påverka, t ex genom att dräneringsvatten förs till ån.

Utsättning av arter, fiskodling, flyttning av fisk eller redskap

Utsättning av fiskar och andra arter riskerar att påverka naturligt förekommande arter genom ökad konkurrens om föda, direkt predation och spridning av smittsamma sjukdomar. Även fiskar som är fria från kända sjukdomar utgör en risk, eftersom de kan ha sjukdomar vi ännu inte har uppmärksammat. Flyttning av fisk, båtar och fiskeutrustning mellan olika vattenområden medför risk för att sprida sjukdomar och parasiter.

Fiskodling

Fiskodlingar riskerar att påverka arterna i vattendraget framförallt genom ökad risk för sjukdomsspridning men också genom att rymlingar ger en onaturligt ökad predation och konkurrens med de inhemska arterna.

Figur 1. Hovgårdsån, nedre delen. November 2020. Foto: Länsstyrelsen.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet

3260 – Mindre vattendrag

Areal: 1,5 ha. Arealen är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen täcker hela Natura 2000-området som utgörs av åsträckan mellan Knobesholms kvarndamm och utloppet i Suseån. I Knobesholm har forsen sedan 1700-talet använts för driften av kvarnar, ett sågverk och ett tunnbinderi från sent 1800-tal. Tunnbinderiet är bevarat och i kvarnen är kraftverket i drift. Från Knobesholms kvarndamm ringlar ån fram i ett måttligt kuperat landskap kantat av skog och betesmarker. Skuggande lövträd finns längs större delen av ån. Den övre hälften av ån är klassad som nyckelbiotop med höga värden i både kantzonen och ån. Längst i sydväst vid utloppet till Suseån ligger ett annat nyckelbiotopsområde med ädellövskog i anslutning till Natura 2000-området. En del av ån kantas av betesmark med höga naturvärden (ingår i Ängs- och betesmarkerinventeringen med naturtyperna fuktängar och silikatgräsmarker) (Jordbruksverket, 2009). Den ekologiska statusen för ån är måttlig (VISS, 2021) vilket framför allt grundar sig i att det finns vandringshinder för fisk.

Nedströms Hovgårdsån finns Sembs mölla som i nuläget är ett vandringshinder för uppströmssimmande fiskar, dock finns det en smoltavledare som underlättar nedströms passage. Detta hinder gör att lax och havsvandrande öring inte kan ta sig till Hovgårdsån.

Berte Kvarn har tidigare haft en teknisk fiskväg men i nuläget byggs en mera naturlig fiskväg som troligen kommer att underlätta konnektiviteten. Det finns laxtrappor vid Mostorp och Bobergs kraftverk men dessa fungerar inte optimalt och är partiella hinder för uppströms vandrande fiskar. Uppströms Hovgårdsån finns Knobesholms kvarndamm som är ett definitivt hinder och en dämning även vid utloppet av Borrsjön som åtminstone är ett partiellt hinder.

Vattnet från Borrsjön regleras manuellt på två ställen, vid utloppet från Borrsjön och vid Knobesholms kvarndamm. Att regleringen sker manuellt ger i sig en ökad risk för negativ påverkan på vattendraget nedströms.

I ån, nedströms Knobesholms kvarndamm, förekommer flodpärlmussla, ett litet bestånd av reproducerande öring och troligen utter. Tätheten av öringar i ån mäts varje år och var 2,2 öringar per 100 kvm 2019 (baserat på elfiskedata från SLU). Av dessa var 27 % årsungar. Detta är mycket lägre än värdena från 1995 då man hittade 29,5 öringar per 100 kvm. Medelvärdet från 1995-2005 var 10,7 öringar per 100 kvm. Orsakerna till att öringtätheten har sjunkit är till stor sannolikhet brist på lek och ståndplatser, bristande konnektivitet i ån och att ungarna är känsliga för vattenregleringen.

Arter som är indikatorer på en naturtyps bevarandestatus kan betecknas som typiska arter (Naturvårdsverket, 2017). Naturvårdsverket redovisar ett antal sådana arter i sin vägledning över naturtypen mindre vattendrag (Naturvårdsverket, 2011). Länsstyrelsen anser att listan över typiska arter bör kompletteras med europeiska ålen (*Anguilla anguilla*) i länet beroende på att arten historiskt har funnits i så gott som alla länets vattendrag, och att ålen ställer stora krav på god konnektivitet. Att ål inte finns med på Naturvårdsverkets lista över typiska arter kan bero på att arten inte hade ett stort fokus och inte ansågs vara särskilt hotad när beskrivningarna gjordes. Ålen bedöms idag vara akut hotad (CR) och utan ytterligare skyddsåtgärder kommer situationen att förvärras (Sveriges lantbruksuniversitet, 2021). Mängden glasål som kommer till Sveriges kust och tar sig upp i vattendragen kan ha minskat med upp till 99% sedan 1950-talet. Det är av största vikt att artens status beaktas när bevarandestatusen för naturtypen bedöms, både för att ålen är en viktig del av naturtypen mindre vattendrag, och för att kunna uppnå målen i ålförvaltningsplanen och därmed öka möjligheterna för artens långsiktiga överlevnad.

Ålen har särskilda behov vid upp- och nedströmspassage förbi artificiella hinder och det är därför viktigt att det tas hänsyn till dessa behov vid utvärderingen av faunapassager.

Bottenfaunan är mycket artrik med ovanliga och försurningskänsliga arter. Vid höga flöden 2011 tog laxen sig upp från havet till Hovgårdsån och 2012 registrerades 12,8 laxungar per 100 kvm i Hovgårdsån. 2013 observerade man 7,9 laxungar per 100 kvm i ån. Dessa observationer pekar på att Hovgårdsån är ett lämpligt lekplatsområde för havsvandrande lax (Länsstyrelsen i Hallands län, 2017).

Hovgårdsån har kalkats sedan 1985, när en kalkdoserare placerades vid Tornared ca. 5 km uppströms Borrsjön och utan kalkning skulle försurningstillståndet vara mycket allvarligt. I nuläget ligger pH på mellan 6,1 och 7 (2017-2019, SLU miljödata). Hovgårdsån ingår i mätprogrammet kalkade vattendrag som en del av IKEU (Integrerad KalkningsEffektUppföljning) och där finns tre provtagningsstationer i ån. Munkhättan (elfiske, bottenfauna och vattenkemi), Brösjölynga övre (elfiske) och Brösjölynga nedre (elfiske).

Flodpärlmusselbeståndet i vattendraget är en av länets viktigaste förekomster och är grunden till att pH målet för kalkningen i nuläget är på 6,2.

Vattenförvaltningen

Inom Natura 2000-området finns en vattenförekomst klassad enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. Den senaste klassningen gjordes 2021.

Den ekologiska statusen är klassad till måttlig. Orsaken till att å-sträckan inte uppnår god ekologisk status är i huvudsak baserad på statusen fisk och konnektivitet då där förekommer vandringshinder. Där finns också fysisk påverkan i form av hydromorfologiska ändringar på grund av vattenkraft och jordbruk.

Den kemiska statusen är klassad som 'uppnår ej god' som i samtliga svenska ytvattenvattenförekomster pga halter av kvicksilver och polybromerade difenyletrar som överskrider gränsvärdet i fisk. Om man bortser från dessa ämnen är den kemiska statusen god i Hovgårdsån.

Länk till vattenförekomstens klassning:

[Hovgårdsån](#)

[WA55301346](#)

Bevarandemål

Målet är att arealen av naturtypen inte får minska. Vattendraget ska ha en hydrologisk regim som är nära den naturliga (oreglerade), vilket bl.a. innebär att det periodvis ska fylla ut svämplanet och periodvis ha låg vattenföring men aldrig torrläggas.

Vattendragets kanter ska vara intakta och lövträd ska kanta åns stränder. Där ska finnas grusbottnar med god syresättning så att flodpärlmussla, öring och lax kan reproducera sig. Fiskar och andra organismer ska kunna röra sig mellan olika delar av vattensystemet utan att hindras av människoskapade konstruktioner som dammar, broar och vägtrummor. Vattenkvaliteten ska vara god, utan påverkan av försurning, övergödning, miljögifter eller av förhöjd förekomst av partiklar. Död ved ska finnas vid hela åsträckan.

Det ska finnas livskraftiga bestånd av flodpärlmussla, vildlax, öring och utter. Bottenfaunan ska vara artrik med typiska arter och det ska förekomma flera ovanliga arter. Varken främmande arter, främmande fiskstammar, fiske, jakt eller friluftsliv ska påverka naturligt förekommande arters långsiktiga överlevnad.

Bevarandestatus

Bevarandestatusen för naturtypen i området är otillfredsställande primärt på grund av de definitiva vandringshindren som finns både nedströms och uppströms.

1029 – Flodpärlmussla, *Margaritifera margaritifera*

Artens förekomst är fastställt i regeringsbeslut.

Beskrivning

Flodpärlmusslan är en av Sveriges mest långlivade djurarter med en ålder upp till 200 år. Den är kulturhistorisk intressant och har historiskt blivit fiskad i jakten på pärlorna (Naturvårdsverket, 2005).

Flodpärlmusslan lever i näringsfattiga, välbuffrade rinnande vatten av god kvalitet och med sten-, grus- eller sandbottnar. Vattnet ska ha tillräckligt hög strömhastighet för att igenslamning inte skall ske. Musslan är en bra indikator för vattenkvalitet och är en paraplyart, dvs. skyddar man dess miljöer så skyddas många andra arter automatiskt. Tabell 1 visar värdena för olika parametrar i vattendrag där flodpärlmusslorna har en välfungerande föryngring.

pH	≥ 6,2	minvärde
Oorganisk aluminium	< 30 µg/l	maxvärde
Totalfosfor	< 8 µg/l	medelvärde
Nitrat	< 125 µg/l	medianvärde
Turbiditet (grumlighet)	< 1 FNU	medelvärde, vårflod
Färgtal	< 80 mg Pt/l	medelvärde, vårflod
Vattentemperatur	< 25 °C	maxvärde
Finkornigt (<1 mm), oorganiskt substrat	< 25 %	andel av partiklar, maxvärde
Redoxpotential	> 300 mV	korrigerat värde
Antal laxfiskungar	≥ 5/100 m ²	minvärde

Tabell 1. Riktlinjer för variabler i vatten med bra föryngring av flodpärlmusslor.
(Havs och vattenmyndigheten, 2020)

Flodpärlmusselbeståndet i Hovgårdsån är en av länets viktigaste förekomster. Det har ett högt regionalt skyddsvärde även om antalet musslor inte är stort om man jämför med de finaste bestånden i landet. Musslorna har inventerats vid flera tillfällen under senare delen av 1900-talet. Man konstaterade en drastisk minskning i populationsstorlek mellan inventeringarna på 1980-talet (1984, 1987, 1989) och inventeringen 2004, från 3400 till 1400 individer (Länsstyrelsen i Hallands län, 2007a,b). Inventeringar utfördes 2004 och 2005, där 2005-års inventering innehöll ett brett storleksspektrum och även juvenila musslor (Länsstyrelsen i Hallands Län, 2007c). Ån inventerades senast 2017 med syftet att undersöka nyrekrytering av småmusslor som tecken på föryngring av beståndet. Man fann bara ett fåtal små

musslor (<50mm), och inga riktigt små och drog slutsatsen att det inte skett föryngring i ån sedan 2005 (Länsstyrelsen i Hallands län, 2020). Dessutom inventerade man åsträckan ovanför Knobesholms kvarndamm och precis nedanför dammen utan att hitta musslor (bilaga 1B).

2009 och 2018 blev fynd av flodpärlmussla uppströms Brösjön (uppströms Borrsjön) registrerade i Artportalen. Det var tidigare okänt att musslor fanns på denna sträcka. Vid besiktning av Länsstyrelsen i maj 2021 hittades runt 60 flodpärlmusslor på en 100-200m sträcka (på samma ställe som inrapporterades till artportalen). Sträckan uppströms Borrsjön har inte inventerats på ett sätt så att det går att fastställa på hur lång sträcka det finns musslor och hur stor populationen är. Det är viktigt att stärka beståndet av flodpärlmussla i Natura 2000-området genom att knyta samman musslorna upp- och nedströms kraftverket. Detta kan ske genom att lax och öring får möjlighet att förflytta sig mellan populationerna. Då kan musslorna i båda bestånden bidra till fortplantningen i området, det kan ske ett genetiskt utbyte och musslor kan spridas till fler platser vilket ökar artens möjlighet att fortleva på lång sikt.

För att musslans fortplantning ska fungera krävs reproduktion av värd fisk i vattendraget, eftersom musslorna har ett parasitiskt stadium (glochidier) då mussellarven sitter fast på lax- eller öringgälar. Glochidierna fäster främst på unga fiskar, och studier har visat att det minst behöver finnas 5 ensamriga öring- eller laxungar per 100 kvm för att säkra föryngring av flodpärlmussla (Havs och Vattenmyndigheten, 2020). Tätheten av öringar i ån mäts varje år och var endast 2,2 per 100 kvm 2019, och av dem var 27% årsungar (baserat på elfiskedata från SLU). Tätheten av öringungar är således långt under minivärdet, vilket belyser vikten av att åns funktion som lek- och uppväxtlokal för laxfisk förbättras.

Figur 2. Flodpärlmussla hittad i Hovgårdsån (tv) och provtagningslokal (th), november 2020. Foto: Länsstyrelsen.

Vissa studier visar att det finns fler glochidier på havsvandrande fisk än på stationär fisk så troligen skulle det gynna föryngringen av flodpärlmusslan om havsvandrande värd fisk fick vandra upp i vattendraget (Havs och Vattenmyndigheten, 2020). Tillgång till havsvandrande fisk kan även leda till att musslan sprider sig i å-systemet, och öka utbytet mellan musselpopulationerna i Natura 2000-området, Hovgårdsån uppströms Borrsjön och andra bestånd i avrinningsområdet.

Öring är den vanligaste värd fisken för flodpärlmussla, men i vissa vatten nyttjas lax, t.ex. vid närbelägna Högvadsån (Havs och Vattenmyndigheten, 2020). I Hovgårdsån vet vi att det finns glochidier på öring (Länsstyrelsen i Hallands län, 2007a), men det finns inga undersökningar av glochidieförekomst på laxungar. Förekomst av laxungar i ån skulle öka diversiteten av värd djur. Vi vet att Hovgårdsån är en lämplig reproduktionslokal för lax, eftersom man fick årsungar av lax vid elfisket efter att höga flöden 2012 tillät lekningen att passera hindren nedströms.

Skogsridåer som domineras av al och andra lövträd är viktiga för beskuggning av strandnära partier och för tillgången på substrat för bytesdjur i form av stambaser, socklar och död ved.

Hovgårdsåns morfologi har ändrats mycket på grund av mänsklig aktivitet, och detta har huvudsakligen skett långt tillbaka i tiden. Det som idag är en damm var troligen bra habitat för flodpärlmussla och dess värd fiskar tidigare. Dammbotten utgörs till stor del av grus och sten vilket är optimala bottenar för flodpärlmussla. Ån nedströms dammen har rensats på sten och block vilket medfört att strömhastigheten ökat, och att viktiga mikrohabitat försvunnit vilket kan vara en av orsakerna till de numera låga tätheterna av öringungar. Troligen har delar av ån blivit omgrävd/rätad och bottenivån sänkt. Svämområden är utdikade, särskilt på östra sidan. Vidare har bottenarna blivit kompakta, och har inte längre de luckra syresatta grusbäddar som flodpärlmussla, lax och öring kräver för sin reproduktion.

Bevarandemål

Det ska finnas ett livskraftigt bestånd av flodpärlmusslor i Hovgårdsån, och antalet musslor ska inte minska. Beståndet ska ha välfungerande reproduktion. Vattenkvaliteten ska vara god med låg näringshalt, låg förekomst av partiklar och utan försurningspåverkan. Det ska finnas sten-, grus- eller sandbottenar med god genomströmning av syrgasrikt vatten. Tätheten av öring- och/eller laxungar ska vara hög, liksom tätheten av adulta musslor. Det ska vara fria vandringsvägar för lax och öring mellan havet och Hovgårdsån och mellan Hovgårdsån och Yttresjön så att flodpärlmussla kan återkolonisera övre delarna av ån. Vattenföringen ska vara nära den naturliga (oreglerad), med flödestoppar som bidrar till att hålla grusbottenar rena och syresatta. Ån ska aldrig torrläggas. För vattendraget främmande arter ska inte ha en negativ påverkan på flodpärlmusslans långsiktiga överlevnad.

Bevarandestatus

Bevarandestatusen för flodpärlmusslan i området är otillfredsställande då det finns ett relativt litet bestånd och inget tecken på förnygring.

Det finns risk att statusen kan komma att försämrats ytterligare inom en snar framtid då beståndet har halverats mellan inventeringarna i slutet av 1980-talet och de senaste som utfördes 2004, 2005 och 2017. Den låga tätheten på öring och/eller lax försvårar förnygringen och ses som en av anledningarna till den kraftiga minskningen av beståndet. Vidare medför vandringshinder nedströms och uppströms att det inte kan ske någon spridning av flodpärlmussla till andra lämpliga lokaler i avrinningsområdet och inte något genetiskt utbyte med musselpopulationen uppströms Borrsjön.

1355 Utter, *Lutra lutra*

Utter förekommer i Hovgårdsån men har ännu inte anmälts för Natura 2000-området.

Beskrivning

Utter är ett däggdjur som lever i och intill vattenområden. En vuxen utter är 90–120 cm lång inklusive svansen, med spolformad kropp, korta ben och kraftig svans. Födan utgörs av fisk, kräftor, grodor m.m. Uttrar håller revir om tiotals kilometer strandlängd, varför Hovgårdsån bara hyser en del utav utterns revir. Uttern håller helst till i fiskrika områden, och behöver isfria områden att söka föda i under vintern.

Fram till 1950-talet fanns utter utmed kusterna samt vid sjöar och vattendrag i hela Sverige utom på Gotland. Därefter började beståndet minska kraftigt. Minskningen har sannolikt flera orsaker som förstörda livsmiljöer, jakt och minskad födotillgång pga. försurning. Miljögiftet PCB tros ha haft stor betydelse genom att påverka reproduktionen. Ökningen av PCB-halten i svensk miljö sammanfaller med utterns tillbakagång under 1950-talet (ArtDatabanken, 2010).

Utterstammen har numera återhämtat sig, både i antal och i utbredning, men utter är fortfarande rödlistad (kategori NT) och omfattas av Åtgärdsprogram för hotade arter (Naturvårdsverket, 2006). År 2007 bekräftades att utter åtkommit till Halland efter decenniers frånvaro (Länsstyrelsen i Hallands län, 2008). Spillning från utter hittades 2017 (Artportalen) i den nedre delen av Hovgårdsån, och spillning från utter har också noterats på flera platser vid Suseån. Det saknas kunskap om hur ofta och på vilket sätt utter nyttjar Hovgårdsån.

Figur 3. Bron vid Slättelynga. Foto: Länsstyrelsen.

För att gynna utterpopulationen i Hovgårdsån måste födan vara tillräcklig och tillgänglig. Åtgärder som ökar mängden fisk i Hovgårdsån kommer troligen gynna uttern i området.

Det kan behöva skapas en utteranpassad faunapassage vid bron vid Slättelynga om biltrafiken i området ökas i framtiden.

Bevarandemål

Målet är att utter ska kunna födosöka i området och ska ha möjlighet att reproducera sig. Det ska finnas tillräckligt med föda i ån, och utter ska kunna förflytta sig längs med vattendraget utan att behöva passera trafikerade vägar. Födan ska vara fri från miljögifter som kan störa dess reproduktion.

Bevarandestatus

Statusen är sannolikt i huvudsak tillfredsställande, men det saknas kunskap om hur och i vilken omfattning området nyttjas av utter.

Bevarandeåtgärder

Har utförts

Sedan 1985 har Hovgårdsån kalkats från kalkdoseraren vid Tornared uppströms Borrsjön. Hovgårdsån ingår dessutom sen 1999 i Naturvårdsverkets IKEU-program (Integrerad Kalknings Effekt Uppföljning).

Hovgårdsåns flodpärlmusselbestånd har inventerats 1984, 1987, 1989, 2004, 2005, 2017 och 2020.

Bör utföras

Då det otillfredsställande bevarandetillståndet för naturtypen mindre vattendrag och för flodpärlmussla i Hovgårdsån till stor del beror på den bristande konnektivitet i vattendraget bör åtgärder genomföras för att underlätta för fri passage av uppströms vandrande lax och öring vid Sembs mölla, Bobergs Kraftverk, Berte Kvarn, Mostorp och vid Knobesholms kvarndamm samt vid utloppet från Borrsjön. Detta är en prioriterad åtgärd.

En restaurering av flodpärlmusslans habitat, så att både kvaliteten och mängden lämpligt habitat ökar, skulle stärka hela populationen i Hovgårdsån. Det skulle vara gynnsamt om fler strömmande sträckor skapas. Biotopkartering och musselinventeringar kan fungera som stöd för att identifiera lämpliga områden. Detta är en prioriterad åtgärd.

En hydrologisk utredning bör ligga till grund för att fastställa villkor för vattenregleringen vid Knobesholm. Regleringen av vattenflödet från Knobesholms kvarndamm och från Borrsjön sker idag manuellt. Regleringen bör anpassas så att den efterliknar ett mer naturligt vattenflöde i ån. Kraftiga och plötsliga förändringar i vattenflödet kan skada både flodpärlmusslan och öringungar i området. Periodvis torrläggning av ån skulle ha katastrofala konsekvenser för djuren i ån, både för flodpärlmusslan och för lax- och öringungar som är en essentiell del av flodpärlmusslans föryngringsstrategi. Detta är en prioriterad åtgärd.

De låga tätheterna av öring i ån ses som en anledning till att flodpärlmusslan har haft problem med föryngring. Därför bör en undersökning av bottenstrukturen föregå en försiktig restaurering av bottarna i de övre delarna av ån och i dammen. Detta för att gynna öring- och musselpopulationen, men även en framtida laxpopulation. Bland annat kan grus och stora stenar behöva tillsättas för att förbättra musslornas uppväxtförhållanden och öka antalet ståndplatser för öring och/eller lax. Vidare bör man varsamt luckra upp botten som har blivit hård i den översta delen av ån eftersom små flodpärlmusslor lever nergrävda i botten och då är beroende av väl syresatta botten för sin överlevnad och tillväxt.

Fortsatt kalkning enligt kalkningsplanen krävs då ån i annat fall riskerar att kraftigt försuras vilket hade varit ödesdigert för både flodpärlmusslan och andra arter i vattendraget. Särskilt flodpärlmusslor är känsliga för sänkningar i pH och därför bör

2022-06-13

511-6919-2021

dosering också i framtiden anpassas efter dessa (se avsnitt om flodpärlmussla). Kalkningsdoseraren belägen uppströms (Tornared) sköts idag manuellt. En konvertering till nätansluten automatisk dosering skulle kunna medföra en jämnare dosering särskilt vid höga flöden. Detta är en prioriterad åtgärd.

Fortsatt regelbundna inventeringar och utvärderingar av flodpärlmusselbeståndet behövs för att kunna upptäcka om beståndets reduceras ytterligare och om det sker föryngring. Dessa inventeringar bör också omfatta populationerna i Mostorpsån och populationen uppströms Borrsjön. Det är önskvärt att Natura 2000-området utökas till att omfatta lokalerna med ytterligare fynd av musslor.

Skyddande lövträdsbevuxna zoner skall aktivt gynnas och undantas från slutavverkning längs hela åsträckan. Plantering av gran får inte ske i strandzonen. På de ställen som granplantering har skett hela vägen ut i skydds-zonen bör man med stor försiktighet avverka granen och forsla bort den utan att skada vattendraget för att därefter låta lövträd växa upp och till en skydds-zon. För avverkning inom 10 meter från vattendraget krävs det Natura 2000-tillstånd då detta kan ge en betydande påverkan på både naturtypen och flodpärlmusselbeståndet. På sikt är det önskvärt att utöka Natura 2000-området till att också omfatta de ekologiskt funktionella kantzonerna så att de får ett starkare skydd och/eller också att skydda kantzonerna med naturvårdsavtal eller reservat. Speciellt med tanke på att den övre delen av Hovgårdsån omges av en nyckelbiotop med höga naturvärden.

Ett stängsel bör sättas upp för att skydda stränderna och vattendraget från djurhållning på de ställen där vattendraget gränsar till betesmark. Djuren ska inte kunna gå i eller fram till vattendraget. Detta är en prioriterad åtgärd.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket.

Dokumentation

ArtDatabanken. 2010. Artfaktablad för utter. Författare Olsson, M. & Sandgren, F., 1991. Rev. Olsson, M. 1995, Bisther, M., 2002, 2005, 2010.

Havs och Vattenmyndigheten. 2020. Åtgärdsprogram för Flodpärlmussla. Rapport 2020:19.

Jordbruksverket 2009. Ängs- och betesmarksinventering, objekt WGI-TZA Knobesholm. Objektrapport, WGI-TZA (svj.se)

2022-06-13

511-6919-2021

Länsstyrelsen i Hallands län. 2007a. Flodpärlmusslan i Hovgårdsån 1984 - 2004. Henriksson, L. & Oscarsson, H.G. Meddelande 2007:15.

Länsstyrelsen i Hallands län. 2007b. Flodpärlmussla i Hallands län 2004 – en översiktlig inventering. Författare Henrikson, L. och Ingvarsson, P. Meddelande 2007:16.

Länsstyrelsen i Hallands län. 2007c. Flodpärlmussla i Hallands län 2005 – en fördjupad undersökning. Ingvarsson, P. Meddelande 2007:6.

Länsstyrelsen i Hallands län. 2008. Barmarksinventering av utter (*Lutra lutra*) i Hallands län 2007. Författare Bisther, M. Meddelande 2008:11.

Länsstyrelsen i Hallands län. 2017. Elfiskeundersökningar inom kalkningsuppföljningen i Hallands län 1989-2016. Författare Schibli, H. & Stibe, L. Meddelande 2017:1.

Länsstyrelsen i Hallands län. 2020. Inventering av flodpärlmussla i Hallands län 2012-2019. Ingvarsson, P. Meddelande 2020:12.

Naturvårdsverket. 2005. Åtgärdsprogram för bevarande av flodpärlmussla. Rapport 5429.

Naturvårdsverket. 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av utter (*Lutra lutra*). Författare Bisther, M. & Aronson, Å. Rapport 5614.

Naturvårdsverket. 2011. Mindre vattendrag – Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11.

Naturvårdsverket. 2017. Förutsättningar förprövningar och tillsyn i Natura 2000-områden, Handbok 2017:1.

Sveriges lantbruksuniversitets elfiskeregister (SERS) 2020.

Sveriges lantbruksuniversitet. 2021. Assessment of the eel stock in Sweden, spring 2021. W. Dekker *et al.* Aqua reports 2021:12.

VISS. Vatteninformationssystem Sverige Preliminär klassning av ekologisk status 2020.

Bilagor

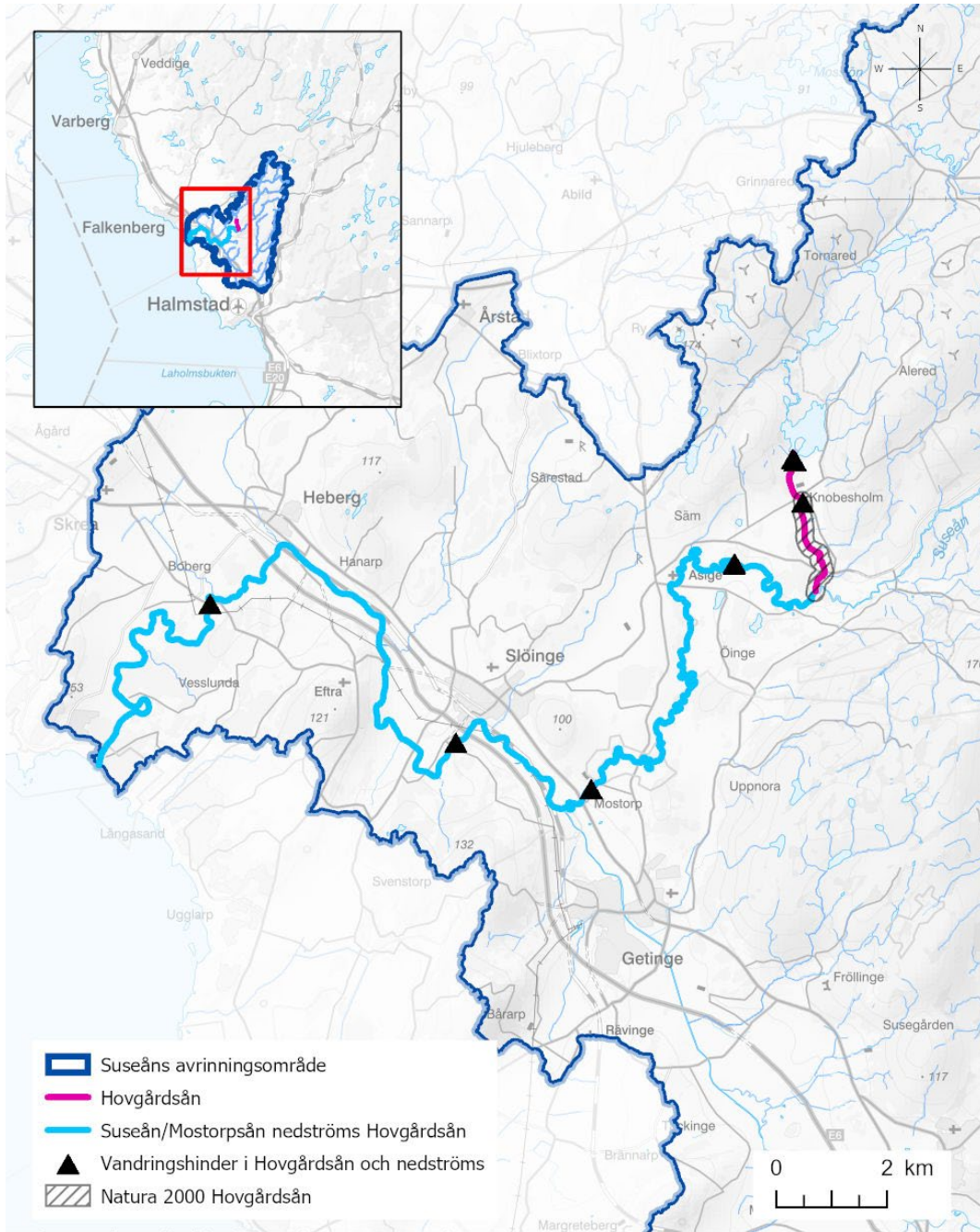
1 Kartor

2 Fördjupat beskrivning av bevarandemål

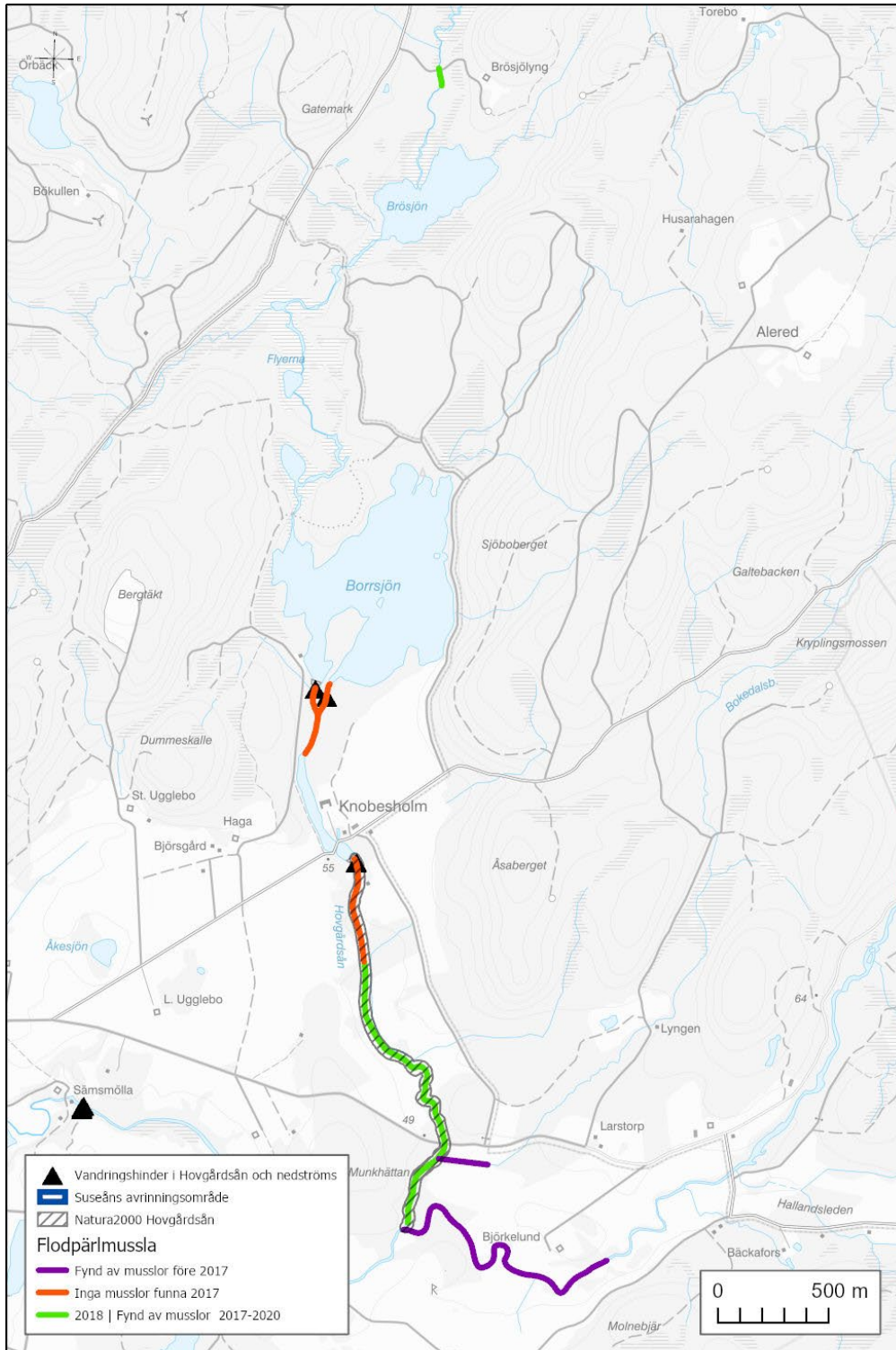
3 Artlista

4 Ordförklaring

Bilaga 1A

Bilaga 1B

Bilaga 2

Bevarandemål för <i>mindre vattendrag</i>	Fördjupad beskrivning
Målet är att arealen av naturtypen inte får minskas.	Areal av naturtypen mindre vattendrag får inte understiga 1,5 hektar eftersom den utgör viktiga livsmiljö för många arter.
Vattendraget ska ha en hydrologisk regim som är nära den naturliga (oreglerade), vilket bl.a. innebär att det periodvis ska vara höga flöden som fyller ut svämplanet och periodvis ha låg vattenföring men aldrig torrläggas.	De för naturtypen typiska arterna havsöring och flodpärlmussla gynnas av ett naturliknande vattenflöde. Ett naturligt flöde säkerställer de naturliga processer som sedimenttransport och stabila syresatta bottnar och säkrare därigenom arternas livsmiljö. Det är Länsstyrelsens bedömning att målet motsvarar att kvalitetsfaktorn 'hydrologisk regim i vattendrag' minst ska uppnå Hög status ¹ . Vidare bedömer Länsstyrelsen att parametern 'volymsavvikelse i vattendrag' ska uppnå Hög status ¹ .
Vattendragets kanter ska vara intakta och lövträd ska kanta åns stränder.	Beskuggningen från träd, den stabiliserande effekt träd har på åns stränder och tillförseln av nedfallande löv, grenar och stammar är viktiga för de typiska arter som lever i och kring vattendraget. Därför ska vattendraget alltid omges av lövträd i hela sin sträckning. Den lövträdklädda zonen ska aldrig understiga 15 meter, utom mot jordbruksmark och betesmark där det ska finnas en minst 10 meter bred skyddszon där det är träd närmast ån. Skyddszonen ska vara vegetationstäckt året runt, men kan utgöras av gräs, örter, buskar eller träd. Körspår djupare än 5 cm eller markkompaktering ska inte förekomma inom 30 meter från

¹ enligt HVMFS 2019:25.

2022-06-13

511-6919-2021

	<p>Hovgårdsån, med undantag för åkermark. Tramp av tamboskap får inte ske i vattendraget.</p> <p>Det är Länsstyrelsens bedömning att kvalitetsfaktorn 'morfologiskt tillstånd i vattendrag' minst ska uppnå God status¹. Parametern 'vattendragets kanter' ska uppnå Hög status¹.</p>
Där ska finnas grusbottnar med god syresättning så att flodpärlmussla, öring och lax kan reproducera sig.	<p>Grusbottnar är viktiga habitat för de typiska arterna; flodpärlmussla och havsöring, därför måste det finnas tillräckligt med denna typ av habitat. Det är essentiellt att bottenarna har god syresättning då små flodpärlmusslor och rom finns nergrävd i bottenarna. Det största hotet mot syresatta grusbottnar är hård reglering och igenslamning. Det är Länsstyrelsens bedömning att dessa krav motsvarar att kvalitetsfaktorn 'bottenfauna' och parametrarna 'vattendragsfårens bottenstrukturer' och 'specifik flödeseffekt i vattendrag' minst ska uppnå God status¹.</p>
Fiskar och andra organismer ska kunna röra sig mellan olika delar av vattensystemet utan att hindras av människoskapade konstruktioner som dammar, broar och vägtrummor.	<p>Onaturliga vandringshinder kan utesluta vissa arter från deras naturliga habitat och påverka tätheterna av dessa arter negativt. När vissa arter utesluts ändras också artsammansättningen och detta kan vara negativt för naturtypen. Det är Länsstyrelsens bedömning att parametern 'konnektivitet i uppströms och nedströms riktning i vattendrag' minst ska uppnå God status¹.</p>
Vattenkvaliteten ska vara god, utan påverkan av förorening, övergödning, miljögifter eller av förhöjd förekomst av partiklar.	<p>Bra vattenkvalitet är essentiellt för de typiska arterna, varav särskilt små flodpärlmusslor är särskilt känsliga. Förutom att gränsvärdena i Tabell 1 ska uppnås är det Länsstyrelsens bedömning att kvalitetsfaktorerna 'förorening', 'särskilda förorenande ämnen' och 'näringämnen' minst ska uppnå God status¹. Parametern ACID</p>

2022-06-13

511-6919-2021

	som är ett surhetsindex ska också uppnå God status ¹ .
Död ved ska finnas vid hela åsträckan	Död ved ökar komplexiteten av miljön och är viktig habitat för insekter och svampar. Det är Länsstyrelsens bedömning att parametern 'död ved i vattendrag' minst ska uppnå God status ¹ .
Det ska finnas livskraftiga bestånd av flodpärlmussla, vildlax, öring och utter. Bottenfaunan ska vara artrik med typiska arter och det ska förekomma flera ovanliga arter.	Det är länsstyrelsens bedömning att för att de för området viktiga och typiska arterna flodpärlmussla och havsöring ska kunna uppnå gynnsam bevarandestatus behöver den sammanvägda ekologiska statusen minst uppnå God status. Detta säkerställa viktiga livsmiljöer. Kvalitetsfaktorn 'fisk' ska också minst uppnå God status ¹ . Öring ska förekomma i hela vattendragets utsträckning men behöver ej vara jämnt utspridd. På minst två elfiskeslokaler ska tätheten överstiga 10 öringar per 100 kvm, och cirka 40-50% ska vara årsungar ² . Typiska arter som <i>Baetis muticus</i> , <i>Ephemera danica</i> , <i>Chimarra marginata</i> och <i>Hydraena gracilis</i> ska förekomma.

Bevarandemål för <i>flodpärlmussla</i>	Fördjupad beskrivning
Det ska finnas ett livskraftigt bestånd av flodpärlmusslor i Hovgårdsån, och antalet musslor ska inte minska. Beståndet ska ha välfungerande reproduktion.	För att flodpärlmusslan ska vara livskraftig ska både artens livsmiljö (se bevarandemål för naturtypen mindre

² Baserat på medelvärdet från 1995-2005.

2022-06-13

511-6919-2021

	<p>vattendrag) och reproduktion säkras. Här är värd fisk som lax och öring nyckeln. Lax och öring ska förekomma i hela vattendragets utsträckning men behöver ej vara jämnt utspridd. På minst två elfiskeslokaler ska tätheten överstiga 10 lax per 100 kvm och 10 öring per 100 kvm, och cirka 40-50% ska vara årsungar. Detta kommer att gynna föryngring av flodpärlmusslan. Det ska finnas minst 5 ungar av öring eller lax per 100 m² i vattendraget. Det måste finnas tydliga tecken på föryngring av flodpärlmussla. Det ska finnas minst 500 musslor som är under 50 mm långa i Hovgårdsån, och det ska finnas musslor som är mindre än 20 mm långa³. Det är Länsstyrelsens bedömning att den ekologiska statusen minst uppnå God status. Kvalitetsfaktorn 'fisk' och 'bottenfauna' ska minst uppnå God status¹.</p> <p>Det måste finnas minst 1400 flodpärlmusslor i ån och förekomsten ska omfatta minst 1000 m åsträcka.</p>
<p>Vattenkvaliteten ska vara god med låg näringshalt, låg förekomst av partiklar och utan försurningspåverkan.</p>	<p>En bra vattenkvalitet är essentiellt för flodpärlmusslan, särskilt små flodpärlmusslor är känsliga. Förutom att gränsvärdena i Tabell 1 ska uppnås är det Länsstyrelsens bedömning att</p>

³ Havs och Vattenmyndigheten, 2020

2022-06-13

511-6919-2021

	<p>kvalitetsfaktorerna 'Försurning', 'särskilda förorenande ämnen' och 'näringsämnen' ska minst uppnå God status. Parametern ACID ska uppnå God status och vattnets pH-värde får aldrig understiga 6,2.</p>
<p>Det ska finnas sten-, grus- eller sandbottnar med god genomströmning av syrgasrikt vatten.</p>	<p>Grusbottnar är viktiga habitat för flodpärlmussla, därför måste det finnas tillräckligt med denna typ av habitat. Det är essentiellt att bottenarna har god syresättning då små flodpärlmusslor finns nergrävda i bottenarna. Det största hotet mot syresatta grusbottnar är hård reglering och igenslamning. Det är Länsstyrelsens bedömning att dessa krav motsvarar att parametrarna 'vattendragsfårans botten substrat' och 'specifik flödeseffekt' minst ska uppnå God status¹.</p>
<p>Tätheten av öring- och/eller laxungar ska vara hög, liksom tätheten av adulta musslor.</p>	<p>För att gynna flodpärlmusslan reproduktion behövs höga tätheter av öring och lax. Det är Länsstyrelsen bedömning att kvalitetsfaktorn 'fisk i vattendrag' ska minst uppnå God status¹. Lax och öring ska förekomma i hela vattendragets utsträckning men behöver ej vara jämnt utspridd. På minst två elfiskeslokaler ska tätheten överstiga 10 lax per 100 kvm, och cirka 40-50% ska vara årsungar.</p>
<p>Det ska vara fria vandringsvägar för lax och öring mellan havet och Hovgårdsån och mellan Hovgårdsån och Yttresjön så att flodpärlmussla kan återkolonisera övre delarna av ån.</p>	<p>Flodpärlmusslan reproduktion gynnas av tillgången till havsvandrande värd fisk. Därför är det viktigt att öring och lax kan ta sig från havet till Hovgårdsån. För att gynna de flodpärlmusslor som finns uppströms Hovgårdsån ska lax och öring kunna ta sig även dit utan att fördröjas. Det är Länsstyrelsens bedömning att parametern 'konnektivitet i uppströms och nedströms riktning i vattendrag' skal minst uppnå God status¹.</p>

2022-06-13

511-6919-2021

<p>Vattenföringen ska vara nära den naturliga (oreglerad), med flödestoppar som bidrar till att hålla grusbotten rena och syresatta. Ån ska aldrig torrläggas.</p>	<p>Flodpärlmussla gynnas av ett naturliknande vattenflöde utan korttidsreglering eller torrläggning. Det är Länsstyrelsens bedömning att detta motsvarar att kvalitetsfaktorn 'hydrologisk regim i vattendrag' ska uppnå Hög status i de vattenförekomster där flodpärlmussla finns.</p>
--	--

Bilaga 3

Förteckning över naturvårdsarter som har påträffats i eller är beroende av Hovgårdsån

Nedan redovisas naturvårdsarter⁴, (rödlistade arter, regionalt intressanta arter, arter som är fridlysta enligt 4§ eller 8 § artskyddsförordningen) som påträffats i Hovgårdsån, eller som är direkt beroende av Hovgårdsån. Runt ån finns också en rad arter knutna till skog, men dessa redovisas inte här. Uppgifterna är hämtade från www.artportalen.se samt övriga databaser inom Svenska Lifewatch (www.svenskalifewatch.se). Utöver uppgifterna nedan finns det sannolikt ytterligare naturvårdsarter i området, som ännu inte observerats eller som ej kommit till Länsstyrelsens kännedom.

Däggdjur

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori ⁴	Kommentar
Utter	<i>Lutra lutra</i>	Däggdjur	fridlyst (4§), rödlistad som nära hotad (NT)	Spillning observerad vid Hovgårdsån 2017. Observationer har också gjorts på flera platser i Suseån 2007-2020.
Nordfladdermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	Däggdjur	fridlyst (4§), rödlistad som nära hotad (NT)	Observerad vid Knobesholm flera gånger, senast 2010
Mustaschfladdermus	<i>Myotis mystacinus</i>	Däggdjur	fridlyst (4§), rödlistad	Observerad vid Hovgårdsån 2000 och 2006

⁴ Indelning i kategorier baserade på artens risk att försvinna från Sverige. CR = akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = missgynnad. Rödlistade arter i Sverige 2020, SLU ArtDatabanken. Regionalt intressant är Länsstyrelsen i Hallands läns bedömning av arter som indikerar naturvärden eller är ovanliga i länet.

2022-06-13

511-6919-2021

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori ⁴	Kommentar
			som nära hotad (NT)	
Större brunfladdermus	<i>Nyctalus noctula</i>	Däggdjur	fridlyst (4§), rödlistad som nära hotad (NT)	Observerad vid Hovgårdsån 2000 och 2006
Dvärgpipistrell	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Däggdjur	fridlyst (4§)	Observerad vid Hovgårdsån 2000 och 2006
Vattenfladdermus	<i>Myotis daubentonii</i>	Däggdjur	fridlyst (4§)	Observerad vid Hovgårdsån 2000 och 2006

Fiskar

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori ⁴	Kommentar
Ål	<i>Anguilla anguilla</i>	Fiskar	rödlistad som akut hotad (CR)	Flera gånger i Hovgårdsån, även uppströms Borrsjön. Omfattas av nationell ålförvaltningsplan. Har dock inte registrerats på 20 år.
Lax	<i>Salmo salar</i>	Fiskar	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2014
Öring	<i>Salmo trutta</i>	Fiskar	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2019

Fåglar

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori ⁴	Kommentar
Drillsnäppa	<i>Actitis hypoleucos</i>	Fåglar	fridlyst (4§), rödlistad	Troligen häckande vid Borrsjön 2017

2022-06-13

511-6919-2021

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori4	Kommentar
Fiskmås	<i>Larus canus</i>	Fåglar	fridlyst (4§), rödlistad som nära hotad (NT)	Häckar troligen i Knobesholmssjön, senast 2020.
Storlom	<i>Gavia arctica</i>	Fåglar	fridlyst (4§), rödlistad som nära hotad (NT)	Häckar i Borrsjön, senast 2020
Forsäråla	<i>Motacilla cinerea</i>	Fåglar	fridlyst (4§), regionalt intressant	Troligen häckande vid Knobesholm och Knobesholmssjön, senast 2017
Fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	Fåglar	fridlyst (4§), regionalt intressant	Trolig häckning Knobesholmssjön 2017

Växter

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori4	Kommentar
Vildris	<i>Leersia oryzoides</i>	Kärlväxter	rödlistad som sårbar (VU)	Södra delen av Hovgårdsån, senast observerad 2014
Flytsäv	<i>Isolepis fluitans</i>	Kärlväxter	rödlistad som nära hotad (NT)	Södra delen av Borrsjön, senst observerad 1991
Rödlånke	<i>Lythrum portula</i>	Kärlväxter	rödlistad som nära hotad (NT)	Borrsjöns södra delar, senast sedd 1991
Rankstarr	<i>Carex elongata</i>	Kärlväxter	regionalt intressant	Vid Hovgårdsån 2020

2022-06-13

511-6919-2021

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori4	Kommentar
Gullpudra	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Kärlväxter	regionalt intressant	Invid ån 1994
Strutbräken	<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Kärlväxter	regionalt intressant	Vid Hovgårdsån, senast 1991

Övrigt

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori4	Kommentar
Flodkräfta	<i>Astacus astacus</i>	Kräftdjur	rödlistad som akut hotad (CR)	Inte sedan 1992, är sannolikt inte kvar
Flodpärlmussla	<i>Margaritifera margaritifera</i>	Blötdjur	rödlistad som starkt hotad (EN), fredad enligt 5§ förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.	På flera platser i Hovgårdsån, senast 2020. Dessutom uppströms Brösjön 2018
Vattenfis	<i>Aphelocheirus aestivalis</i>	Halvvingar	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2017
Vanlig snok	<i>Natrix natrix</i>	Kräldjur	regionalt intressant	Knobesholmssjöns utlopp 2020
	<i>Oulimnius troglodytes</i>	Skalbaggar	regionalt intressant	I Hovgårdsån 1997
	<i>Stenelmis canaliculata</i>	Skalbaggar	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2017
	<i>Adicella reducta</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2013

2022-06-13

511-6919-2021

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori4	Kommentar
	<i>Athripsodes albifrons</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2005
	<i>Athripsodes cinereus</i>	Sländor	regionalt intressant	Observerad i Hovgårdsån 1994
	<i>Baetis fuscatus</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2005
	<i>Baetis muticus</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2017
	<i>Baetis vernus</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån 2013
	<i>Beraeodes minutus</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 1996
	<i>Capnopsis schilleri</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2006
	<i>Ceraclea dissimilis</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån 2005
	<i>Chimarra marginata</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2017
	<i>Goera pilosa</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2017
	<i>Leuctra fusca</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2017
	<i>Lype phaeopa</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2017
	<i>Lype reducta</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån, senast 1994

2022-06-13

511-6919-2021

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kategori4	Kommentar
	<i>Nigrobaetis digitatus</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån 2013
	<i>Notidobia ciliaris</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2017
mindre sjötrollslända	<i>Orthetrum coerulescens</i>	Sländor	regionalt intressant	Knobesholmssjöns utlopp 2019
	<i>Perlodes dispar</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2014
	<i>Procloeon bifidum</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån, senast 2013
	<i>Wormaldia subnigra</i>	Sländor	regionalt intressant	I Hovgårdsån 2005
Svartbent bäckbroms	<i>Ibisia marginata</i>	Tvåvingar	regionalt intressant	I Hovgårdsån flera tillfällen, senast 2017

Bilaga 4

Ordförklaring

art – De arter som området är utpekade för och som beskrivs i särskilda avsnitt är sådana som finns uppräknade i bilaga 2 till art- och habitatdirektivet. För varje art har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning som finns att hämta på

<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddade-omraden/Natura-2000/>

bevarandemål – Beskrivning av det önskvärda tillståndet för den berörda naturtypen eller arten i det berörda området.

bevarandetillstånd – Det nuvarande tillståndet för den berörda naturtypen eller arten i det berörda området i förhållande till bevarandemålen.

bevarandestatus – Tillståndet för den berörda naturtypen eller arten i ett biogeografiskt perspektiv, där alla faktorer som påverkar en art eller naturtyp och som på sikt kan påverka dess naturliga utbredning, struktur och funktion, har beaktats.

biotopskydd – En form av områdesskydd. Inom ett biotopskyddsområde får man inte göra något som skadar naturvärdena.

ekologiskt funktionella kantzoner – Mark längs med vattendraget som inte brukas, och som bidrar till att skapa gynnsamma förutsättningar i vattendraget. Oftast utgörs denna av naturskog. Bredden på kantzonen styrs av förutsättningarna i landskapet, med bredare zoner där det exempelvis är brant, lätteroderade jordar och vid särskilt känsliga vattendrag.

ekologisk status – Tillståndet i sjöar, vattendrag och kust (vattenförekomst) bedöms i form av ekologisk status och kemisk status. Den ekologiska statusen är en bedömning av vattnets kvalitet för organismer. Bedömningarna görs i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

kemisk status – Tillståndet i sjöar, vattendrag, grundvatten och kust (vattenförekomst) bedöms i form av kemisk status och ekologisk status. Den kemiska statusen är en bedömning av förekomsten av vissa ämnen. Bedömningarna görs i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

konnektivitet – hur lätt organismer kan förflytta sig längs med ett vattendrag i förhållande till ursprungstillståndet. Konnektiviteten försämras således om det finns konstruktioner som gör det svårare att passera som höga dammväggar eller kulverterade sträckor. Konnektiviteten avser också sediment och organiskt material.

Konnektivitet kan också avse förflyttning från vattnet upp på land, men i detta dokument avser vi främst längs med vattendragen.

naturtyp – I detta dokument avser naturtyper sådana som är definierade av EU och finns uppräknade i bilaga 1 till art- och habitatdirektivet. Exempel på sådana naturtyper är 9110 näringsfattig ekskog, 1210 driftvallar och 3260 mindre vattendrag. För varje naturtyp har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning med information om hur naturtypen ser ut, vilka arter som finns i den, vad som krävs för att den ska kunna bevaras etc. Dessa finns att hämta på <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Natura-2000/>

nyckelbiotop – En värdefull naturmiljö.

pSCI – Natura 2000-område som pekats ut med stöd av art- och habitatdirektivet kan ha beteckningen pSCI, SCI och SAC beroende på hur långt i beslutsprocessen området har kommit. När det heter pSCI (proposed Site of Community Interest) har området föreslagits av Sveriges regering, men ännu inte antagits av EU.

SAC - Natura 2000-område som pekats ut med stöd av art- och habitatdirektivet kan ha beteckningen pSCI, SCI och SAC beroende på hur långt i beslutsprocessen området har kommit. SAC (Special Area of Conservation) är det slutliga steget där området har antagits av EU och därefter med stöd av miljöbalken 7 kap 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde vilket bland annat kräver att bevarandesyfte och åtgärder är fastlagda och offentliggjorda.

SCI – Natura 2000-område som pekats ut med stöd av art- och habitatdirektivet kan ha beteckningen pSCI, SCI och SAC beroende på hur långt i beslutsprocessen området har kommit. När det heter SCI (Site of Community Interest) har området antagits av EU, men ännu inte förklarats som SAC.

SPA – Natura 2000-område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde (Special Protection Area, SPA-område) i enlighet med Fågeldirektivet.

vattenförekomst – En avgränsad vattensamling som en sjö, en kustvik, ett grundvattenmagasin eller en del av ett vattendrag.

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Länsstyrelsen i Hallands län • Postadress: 301 86 Halmstad • Besöksadress: Slottsgatan 2
010- 224 30 00 • halland@lansstyrelsen.se • www.lansstyrelsen.se/halland